

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Holslag

tegen

De Standaard

Met een mail van 30 mei 2021 dient de heer Jonathan Holslag een klacht in tegen De Standaard. Aanleiding is een artikel van 29 mei onder de titel *Opinie. Onder de waterlijn. Dansende terreurknuffelaars*. Redactiemanager Toon van den Meijdenberg van Mediahuis antwoordt per mail op 17 september, waarop Jonathan Holslag diezelfde dag via mail reageert en Toon van den Meijdenberg opnieuw repliceert met een mail van 28 september 2021.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft via videoconferentie een hoorzitting gehouden op 25 november 2021. Jonathan Holslag woonde de hoorzitting bij. Voor De Standaard waren journalist Ruud Goossens en Toon van den Meijdenberg aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel is een opiniestuk naar aanleiding van de zaak Jürgen Conings, die als militair wapens stal uit een depot van het leger en onder meer dreigde met een aanslag op viroloog Marc Van Ranst. De journalist becommentarieert de steunbetuigingen die Conings kreeg op sociale media en tijdens een betoging, en de reacties daarop van opiniemakers Theo Francken, Guillaume Vanderstichelen en Jonathan Holslag. Over klager schrijft hij dat “professor Jonathan Holslag zich in Knack ergerde aan de haast waarmee Conings een ‘extreemrechtse terrorist’ werd genoemd.” Vervolgens spreekt hij van een “bevreemdende vergoelijking”, waarna hij de feiten rond Conings opsomt en de vraag stelt of die niet volstaan om als extreemrechtse terrorist te worden omschreven, en of Conings dan een ‘verwarde wereldverbeteraar’ zou moeten worden genoemd. De journalist vraagt zich af of het land niet meer op stelten zou staan als de voortvluchtige niet Jürgen Conings maar Mohammed Azizi heette. Daarom noemt hij de klamme handjes waarmee Conings en zijn fanclub bejegend worden zo merkwaardig.

De journalist noemt het verbazingwekkend hoe viroloog Marc Van Ranst zelf voorwerp werd van debat. Omdat hij vanuit zijn schuiloord bleef communiceren en provoceren, kreeg hij een academisch standje van professor Holslag, die vond dat iets meer terughoudendheid van respect zou getuigen tegenover de mensen die instaan voor zijn veiligheid.

Verder schrijft de journalist dat extreemrechts terrorisme geen marginaal probleem meer is en dat een samenleving hoort aan te geven dat meningsverschillen in een liberale rechtsstaat nooit met geweld worden beslecht.

Hij zoomt ook in op Vlaams Belang en noemt het onzinnig om te ontkennen dat de partij mee het klimaat creëert waarin gelijkaardige excessen waarschijnlijker worden. Hij besluit dat, als er geen grenzen worden getrokken, de dansende Jürgen Conings-knuffelaars na een volgende manifestatie zomaar het parlement dreigen te bestormen.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER zegt dat de journalist niet zorgvuldig is omgegaan met zijn bron, met name zijn eigen opiniebijdrage in Knack, en met verwijzingen daarnaar.

Klager beklemtoont dat de journalist een mening over hem mag hebben en hem mag wegzetten als terreurknuffelaar of sympathisant van rechts. Dat moet kunnen en daar is geen discussie over. Het behoort tot de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid.

Maar de journalist gaat op een foute en onverantwoorde manier om met zijn bron. Hij projecteert een vooringenomenheid op zijn bron tot op het punt dat er sprake is van verkeerde informatie. Terwijl klager in zijn opiniebijdrage in Knack zijn bezorgdheid uit over geweld, terrorisme en polarisatie, ontwikkelt de journalist de gedachtegang dat klager terrorisme vergoelijkt. Klager citeert uit zijn eigen opiniebijdrage: *“De jacht op militair Jürgen Conings legt opnieuw een angstaanjagende breuklijn in onze samenleving bloot. De ene zijde haastte zich om de man een extreemrechtse terrorist te noemen, de vergelijking met Salah Abdeslam was vaak niet ver weg. De andere zijde toonde begrip voor Conings' woede tegenover professor Marc Van Ranst, de politiek en de staat. Die twee kampen worden groter en dreigen onze samenleving, zeker met de volgende verkiezingen in zicht, compleet en misschien zelfs fataal te ontwrichten. De woede wordt zo groot, dat meer extremisme onvermijdelijk lijkt.”*

De klacht gaat dus over de vraag hoe een journalist op een degelijke, professionele en zorgvuldige manier dient om te gaan met en te verwijzen naar bronnen.

De journalist zet zijn interpretatie van de bron op stellige wijze neer als een feit, terwijl de opiniebijdrage van klager in Knack die interpretatie niet toelaat. Vooringenomenheid doet de bron geweld aan. De journalist schrijft immers dat klager zich ergert aan de haast waarmee Jürgen Conings als extreemrechtse terrorist werd bestempeld en vervolgt in de volgende paragraaf dat dit een bevreemdende vergoelijking is van terrorisme. Maar klager schrijft in zijn bijdrage in Knack niet dat hij zich ergert aan het bestempelen van Conings als terrorist, laat staan dat hij terrorisme vergoelijkt. Zijn column laat dit ook niet uitschijnen. De journalist mag vinden en vermoeden dat klager die ideeën heeft, maar dat is iets anders dan schrijven dat deze stelling in een bepaalde bron aan bod komt en ze als een feit poneren.

De journalist gebruikt de bronverwijzing als een gezagsargument. Hij beroept zich expliciet op de bron om eenduidig te stellen dat klager zich ergert aan het feit dat Conings als een terrorist werd bestempeld met als gevolgtrekking dat hij terrorisme vergoelijkt. Dat is niet zorgvuldig. De bron bevat hiervoor geen enkele aanleiding. Integendeel, het opiniestuk van klager ging net om een grote bezorgdheid voor polarisatie, extremisme en geweld, en het gevaar dat dit inhoudt voor de democratie. Daar ergert hij zich aan, maar dat is iets anders dan wat de journalist in De Standaard schrijft. Ook in een opiniestuk mag de journalist niet stellen dat een bepaalde bron dit eenduidig naar voren schuift, terwijl dat niet zo is.

Een opiniestuk mag hyperbolen gebruiken, maar moet ook beargumenteerd worden en verantwoordelijk en omzichtig omgaan met bronnen. Het zou anders zijn als de journalist had geschreven dat Holslag ‘doet uitschijnen dat’ of ‘doet lijken dat’. Maar hij poneert een eenduidigheid en stelligheid in de interpretatie van de bron die er niet is. Finaal gaat het over het bewaken van de grens tussen opinie en desinformatie. Het is in het belang van de journalistiek in bredere zin om grenzen te trekken tussen mening en desinformatie.

Klager stuurde een mail naar de journalist met een vraag tot rechtzetting van de onjuiste informatie. Hij betreurt dat de journalist en de hoofdredacteur zijn vraag opzij schoven. Ze boden aan dat klager een reëpliek zou schrijven en dat de krant die eventueel zou opnemen op de opiniepagina's. Maar de volgens klager vrij cassante mail daarover van de hoofdredacteur was niet meteen een stap naar een gedachtewisseling.

DE STANDAARD zegt dat de passage over klager een legitieme lezing is van zijn opiniebijdrage in Knack.

Klager schreef in zijn opiniebijdrage in Knack dat er een angstaanjagende breuklijn door de samenleving loopt die het werk is van twee kampen, waardoor de samenleving fataal ontwricht dreigt te worden. Het ene kamp, zo schreef hij, heeft begrip voor Jürgen Conings en voelt woede tegenover Marc Van Ranst, de politiek en de staat. De andere zijde trekt een muur rond rechts en Vlaams Belang, stelt zich schaaapchtig op ten dienste van de gekleurde wijken in de grootsteden en haast zich om Conings een extreemrechtse terrorist te noemen, waarbij de vergelijking met Salah Abdeslam vaak niet ver weg was.

De journalist bespeurt in die drie omschrijvingen van het tweede kamp een ergernis bij klager, die hij een vergoelijking noemt. Op het moment dat klager zijn column schreef, was de omschrijving van Conings als extreemrechts terrorist immers een redelijke middenpositie en geen etiket dat hem werd opgeplakt door mensen die het dossier niet kenden en de situatie niet begrepen, of die te snel klaarstonden met een oordeel en behoorden tot een van de kampen uit de opiniebijdrage van klager die de samenleving ontwrichten en uiteenrijten.

De journalist verwijst hiervoor naar de manier waarop de eerste minister, het federaal parket, de veiligheidsdiensten, buurlanden die hulpstroepen stuurden, analisten en commentatoren Conings kwalificeerden en naar de opschaling van het dreigingsniveau door de veiligheidsdiensten. De vraag of Conings als extreemrechts terrorist moest worden beschouwd, was met andere woorden niet meer aan de orde op het ogenblik dat klager zijn opiniebijdrage in Knack schreef.

De journalist analyseert de opiniebijdrage van klager. Die zegt dat hij niet schreef dat hij zich ergert, maar wanneer iemand opmerkt dat iemand anders zich ergens over ergert, zal die andere persoon zelden zelf het woord 'ergeren' in de mond hebben genomen. De ergernis blijkt uit wat die persoon zegt en hoe hij het zegt. De interpretatie van de journalist dat de bewuste passage ergernis laat uitschijnen, is legitiem en niet onredelijk.

De twee groepen waarover klager in zijn opiniebijdrage schrijft, worden niet neutraal en afstandelijk geschetst. Aan het ene kamp verwijt hij impliciet een overhaast oordeel, wat de kritiek inhoudt dat dit kamp Conings holderdebolder het etiket terrorist toekende. Over de tweede groep schrijft hij neutraal dat die 'begrip toonde', wat refereert aan het resultaat van reflectie en een weloverwogen oordeel.

De journalist schrijft niet dat klager terreur vergoelijkt. Hij schrijft wel dat de manier waarop klager schreef over Jürgen Conings en over het kamp dat zich haastte om hem een extreemrechtse terrorist te noemen, een bevreedende vergoelijking is. Hij onderbouwt dit standpunt en legt uit waarom hij het waardeoordeel in de opiniebijdrage van klager ziet als een vergoelijking. Hij verwijst naar de daden van Conings en stelt de vraag of die niet volstaan om als extreemrechtse terrorist omschreven te worden, en of men Conings dan een verwarde wereldverbeteraar zou moeten noemen.

De manier waarop de journalist de opiniebijdrage van klager in Knack leest, is zeker niet de enig mogelijke lezing, maar het is geen onredelijke interpretatie of een niet legitieme lezing. Bovendien heeft een auteur niet het definitieve woord over hoe zijn tekst wordt gelezen. De journalist merkt bovendien op dat klager zijn bemerkingen ook postte op Facebook. Uit reacties op die post blijkt dat ook heel wat andere mensen de bijdrage van klager in Knack lazen zoals de journalist.

Er is geen sprake van vervorming van informatie of bronvervalsing en het was bijgevolg niet nodig om een rechtzetting te publiceren. De lezing van de journalist is een legitieme interpretatie van de column van klager en de krant vraagt zich af wat ze zou hebben moeten rechtzetten. De krant heeft klager overigens aangeboden om te reageren op de opiniepagina's, maar daar is hij niet op ingegaan. Voor hij het antwoord van de hoofdredacteur had ontvangen, had hij zijn klacht al ingediend bij de Raad voor de Journalistiek.

In essentie gaat de zaak over de vrijheid van interpretatie in de context van een opiniërend artikel. Een interpretatie die met zorg is gemaakt en een redelijke mening weergeeft. Die vrijheid kan men een journalist niet ontzeggen. De Standaard verwijst naar eerdere uitspraken van de Raad, waarin die zegt dat aan de schrijver van een column of opiniebijdrage een grote mate van vrijheid toekomt om zijn mening te geven en conclusies te trekken uit door hem aangehaalde feiten.

BESLISSING

De journalist becommentarieert in zijn opiniestuk een opiniebijdrage van klager. In zijn commentaar merkt hij op dat klager zich in een bepaalde passage ergert aan de haast waarmee Jürgen Conings werd omschreven als extreemrechts terrorist. Dat de journalist deze passage toeschrijft aan ergernis bij klager, betekent niet dat hij onzorgvuldig naar de tekst van klager verwijst of er onzorgvuldig mee omgaat.

Hetzelfde geldt voor de passage waarin de journalist het heeft over een 'bevreemdende vergoelijking'. De journalist schrijft niet dat klager 'terrorisme vergoelijkt', zoals klager zegt. Hij verwijst in deze passage naar het commentaar van klager op de manier waarop Conings als extreemrechts terrorist werd omschreven en interpreteert dat in de context van de gebeurtenissen en daden van Conings als een bevreemdende vergoelijking.

Overeenkomstig artikel 5 van de Code, dat bepaalt dat de journalist als auteur van een opiniestuk een grotere mate van vrijheid geniet om zijn mening te geven en conclusies te trekken uit de feiten dan in feitelijke berichtgeving, staat het hem vrij om dit te doen.

Overigens heeft De Standaard aan klager de kans geboden om middels een opiniebijdrage te reageren, maar daar is klager niet op ingegaan.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond.

Brussel, 16 december 2021